

ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY CÁC MÔN LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ Ở CÁC TRƯỜNG CHÍNH TRỊ HIỆN NAY

LÊ THANH HẢI - NGUYỄN VĂN GIANG

Trường Chính trị Quảng Bình

1. Sơ lược về 4 cuộc cách mạng khoa học kỹ thuật

Lịch sử nhân loại đã và đang trải qua bốn cuộc cách mạng công nghiệp. Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ nhất bắt nguồn từ động cơ hơi nước cùng với sự bùng nổ của công nghiệp thế kỷ XIX lan rộng từ Anh đến châu Âu và Hoa Kỳ, là cuộc cách mạng công nghiệp sử dụng năng lượng nước và hơi nước để cơ giới hóa sản xuất. Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ hai, từ khoảng 30 năm cuối của thế kỷ XIX đến khi thế chiến thứ nhất nổ ra, diễn ra khi có sự phát triển của ngành điện, vận tải, hóa học, sản xuất thép; cuộc cách mạng công nghiệp này sử dụng điện năng để tạo ra sản xuất đại trà. Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ ba xuất hiện vào cuối thế kỷ XX với sự ra đời và lan tỏa của công nghệ thông tin, sử dụng các thiết bị điện tử và công nghệ thông tin để tự động hóa sản xuất. Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư bắt đầu xuất hiện từ thập niên đầu tiên của thế kỷ XXI, là sự gắn kết giữa các nền công nghệ, làm xóa đi ranh giới giữa thế giới vật thể, thế giới số hóa và thế giới sinh học. Trung tâm của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 là công nghệ thông tin và internet kết nối vạn vật, không chỉ giúp con người giao tiếp với con người mà con người giao tiếp với máy, con người giao tiếp với đồ vật và đồ vật giao tiếp với nhau.

2. Tác động của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đến giảng dạy lý luận chính trị

Để đáp ứng được xu thế của sự phát triển này, quá trình dạy và học ở các trường chính trị cũng phải được thay đổi cho phù hợp. Đối với quá trình dạy, giảng viên không chỉ dừng lại ở việc dạy cho học viên cái mình đang có, mà phải hướng tới dạy học viên sáng tạo ra cái mới. Học tập để cạnh tranh, làm việc chứ không phải để lấy bằng cấp như trước. Cần chuyển từ việc truyền thụ kiến thức sang hình thành phẩm chất và phát triển năng lực học viên; chuyển từ chủ yếu theo số lượng sang chú trọng cả số lượng, chất lượng và hiệu quả; chuyển từ chỉ chú trọng giáo dục nhân cách, kiến thức nói chung sang kết hợp giáo dục nhân cách với kỹ năng, phát huy tốt nhất tiềm năng cá nhân; chuyển từ quan niệm cứ có kiến thức là có năng lực sang quan niệm kiến thức chỉ là yếu tố quan trọng của năng lực và kỹ năng. Còn với việc học, cần chuyển từ học tập thụ động sang hình thành năng lực vận dụng, thích nghi, giải quyết vấn đề, tư duy độc lập. Học viên có thể tiếp cận với nhiều nguồn thông tin khác nhau như: từ các giảng viên, từ thư viện, từ các cuộc thảo luận, hội thảo khoa học, từ các cơ sở thực nghiệm và từ thực tiễn xã hội [3]. Đặc biệt, với học viên là cán bộ, công chức cần thay đổi suy nghĩ học một lần cho cả đời bằng việc học cả đời để làm việc cả đời và vì sự

công hiến, phục vụ.

3. Đẩy mạnh đổi mới phương pháp giảng dạy lý luận chính trị trong bối cảnh cách mạng công nghiệp 4.0

Thứ nhất, đổi mới phương pháp giảng dạy tích cực theo hướng tiếp cận năng lực và phẩm chất nghề nghiệp của học viên

Trước tác động của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, người giảng viên cần phải đổi mới phương pháp giảng dạy cho phù hợp để nhằm góp phần tạo ra những “sản phẩm” chất lượng, đáp ứng tốt nhu cầu ngày càng cao của xã hội.

Mục đích của việc đổi mới phương pháp giảng dạy là nhằm phát huy tính tích cực, năng động, sáng tạo của học viên; tránh thái độ thụ động, rập khuôn theo bài giảng của giảng viên, từ đó học viên có được phong cách tư duy độc lập trong học tập cũng như trong nghiên cứu khoa học. Đặc biệt, việc đổi mới phương pháp giảng dạy các môn lý luận chính trị sẽ góp phần làm cho học viên thêm quan tâm, hứng thú học tập và nghiên cứu, từ đó sẽ thúc đẩy chất lượng và hiệu quả của việc dạy và học các môn khoa học này.

Để làm được điều đó đòi hỏi người giảng viên lý luận chính trị trước hết phải thường xuyên khơi dậy, rèn luyện và phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu, tự đặt vấn đề và tự giải quyết vấn đề của học viên ngay trong quá trình học tập ở trường. Ngoài ra, giảng viên cần hướng dẫn học viên cách ghi chép, đọc tài liệu, chuẩn bị seminar, hướng dẫn học viên cách khai thác nguồn tài liệu mở,... Đây là quá trình rèn luyện cho học viên năng lực tự học, tự nghiên cứu và tư duy biện chứng. Đây là điều cực kỳ cần thiết vì như Ph.Ăngghen đã chỉ rõ: Một dân tộc muốn đứng vững trên đỉnh cao của khoa học thì không thể không có tư duy lý luận [1].

Trong đổi mới phương pháp giảng dạy,

người giảng viên lý luận chính trị cần phải phát huy tính tích cực, chủ động, tự giác, sáng tạo của học viên trong quá trình lĩnh hội tri thức. Điều đó có thể thực hiện được thông qua việc sử dụng các phương pháp dạy học tích cực như phương pháp nêu vấn đề, vấn đáp, đàm thoại, thảo luận nhóm, trực quan và sự kết hợp một cách nhuần nhuyễn các phương pháp với nhau tùy điều kiện cụ thể. Giảng viên cần có phương pháp xây dựng các tình huống đòi hỏi sự tìm tòi, đào sâu suy nghĩ, phát triển và mở rộng kiến thức của học viên. Bản thân mỗi phương pháp đều có những ưu, nhược điểm. Do vậy, không nên coi bất kỳ phương pháp nào là tối ưu cho việc truyền thụ tri thức bài giảng. Thậm chí cùng là một bài giảng, nhưng khi giảng cho các đối tượng khác nhau thì phương pháp vận dụng cũng phải khác nhau.

Bên cạnh đó, việc đổi mới phương pháp dạy học các môn lý luận chính trị cần phải thực hiện triệt để phương châm lấy người học làm trung tâm, cho nên người giảng viên cần kết hợp nhiều phương pháp dạy học khác nhau tùy thuộc vào nội dung bài giảng và đối tượng học viên. Thông qua đó, học viên rèn luyện được các kỹ năng cần thiết như kỹ năng diễn đạt, thuyết trình, thảo luận; kỹ năng đặt vấn đề và giải quyết vấn đề; kỹ năng nói trước đám đông; kỹ năng tổ chức các hoạt động chuyên môn. Để kích thích tính chủ động của học viên thì người giảng viên cũng phải luôn luôn động não, phát huy tính sáng tạo của mình trong quá trình triển khai bài giảng, sử dụng các phương pháp dạy học tích cực đồng thời học viên phải tập trung vào bài giảng, phải suy nghĩ, đóng góp ý kiến vào bài học.

Thứ hai, đưa thực tiễn vào giảng dạy lý luận chính trị như thế nào cho có hiệu quả

Trong từng môn học, giảng viên cần lựa

chọn và xác định được nội dung nào cần thiết phải liên hệ thực tiễn và đưa loại hình, cấp độ thực tiễn nào thì phù hợp. Phải quan tâm tới các sự kiện thực tiễn mang tính thời sự, đang được xã hội quan tâm nhiều.

Mỗi yếu tố thực tiễn đều phải có địa chỉ, nguồn gốc xuất xứ rõ ràng và đảm bảo tính trung thực. Khi đưa thực tiễn vào liên hệ nên có sự phân tích để người học thấy được thực tiễn liên hệ có phù hợp lý luận hay không, thực tiễn đó mang ý nghĩa tiêu cực hay tích cực để định hướng học viên.

Nắm vững đối tượng học viên và hoàn cảnh cụ thể của lớp học để liên hệ thực tiễn cho phù hợp. Những yếu tố thực tiễn đưa vào bài giảng phải mang tính điển hình, có ý nghĩa chung chứ không chỉ ngẫu nhiên mà giảng viên chợt nghĩ ra trong tiết giảng.

Các giảng viên cần chú ý thực hiện thật tốt khâu chuẩn bị bài giảng; vận dụng linh hoạt các phương pháp giảng dạy, ví dụ như khi soạn giáo án, người giảng viên cần chuẩn bị trước hệ thống các câu hỏi (câu hỏi đóng và câu hỏi mở), các tình huống... phù hợp với từng nội dung của bài giảng. Giảng viên có thể thiết kế bài giảng trên Powerpoint, lựa chọn các từ khóa ngắn gọn, hình ảnh, sơ đồ phù hợp... tạo ra sự sinh động trong tiết giảng và gây hứng

thú cho học viên, để học viên dễ nhớ, dễ hệ thống được bài học. Giảng viên cần phải linh động trong việc sử dụng các phương pháp giảng dạy tích cực cũng như sử dụng thành thạo các phương tiện dạy học hiện đại trực quan, bao gồm: máy vi tính, máy chiếu, radio, ghi âm, video,... kết hợp với các đồ dùng học tập kích thích sự tìm tòi, đi sâu nghiên cứu và học tập của học viên.

4. Kết luận

Cách mạng công nghiệp 4.0 đã và đang thay đổi hàng ngày, hàng giờ cuộc sống, công việc chúng ta. Tác động của nó diễn ra trên hầu hết các lĩnh vực từ sản xuất, dịch vụ đến kinh tế, chính trị, xã hội, văn hóa, giáo dục, quốc phòng, an ninh. Để thích ứng với cuộc cách mạng trên, công tác giảng dạy lý luận chính trị ở các trường chính trị cần đổi mới từ nội dung chương trình, sách giáo khoa tới phương pháp giảng dạy, đánh giá... mà trước hết là đổi mới phương pháp giảng dạy phù hợp với những thay đổi mà cuộc cách mạng 4.0 tạo ra để tuyên truyền, giáo dục học viên hiệu quả; nâng cao chất lượng đào tạo các học phần lý luận chính trị để đáp ứng yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho xã hội, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp công nghiệp hóa hiện đại hóa và hội nhập quốc tế của nước ta hiện nay ■

Tài liệu tham khảo:

1. (2016), *Những vấn đề cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh* (Giáo trình trung cấp lý luận chính trị - hành chính), Nxb Lý luận chính trị, Hà Nội.
2. Trương Ngọc Nam (2019), “Học viện Báo chí và Tuyên truyền với công tác đào tạo cán bộ lý luận chính trị, tư tưởng và báo chí truyền thông của Đảng, Nhà nước”, *Tạp chí Lý luận chính trị*, (số 9/2019).
3. Nguyễn Thị Ngọc Lan, Nguyễn Thị Ngọc Trâm (2020), “Gắn lý luận với thực tiễn trong đào tạo trung cấp lý luận chính trị - hành chính ở Trường Chính trị tỉnh Bình Phước”, *Tạp chí Thông tin lý luận và thực tiễn*, Trường Chính trị tỉnh Bình Phước (số 11/2020), tr.62, 64.
4. Đồng Thị Thùy Trang (2020), “Vai trò của người giảng viên Trường Chính trị tỉnh Yên Bái với công tác đào tạo bồi dưỡng lý luận chính trị”, *Tạp chí Thông tin lý luận và thực tiễn*, Trường Chính trị tỉnh Yên Bái, (số 7/2020), tr.8,11